

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
proxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Caput 4. De Sacramento Eucharistiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

Part. 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar. 343
quæ conducunt ad singularem ejus utilitatem ,
maximè inter hæreticos, ubi necesse est ad con-
stantem fidei confessionem hoc Sacramento ro-
borari. Hinc etiam Parochis incumbit pueros in
catechesi de hujus Sacramenti virtute edocere ,
& suo tempore Episcopis confirmandos offerre.

CAPUT IV.

De Sacramento Eucharistia.

Realem Christi præsentiam in Sacramento
Eucharistiæ, transmutationem panis & vi-
ni , communionem laicorum sub unica specie
&c. contra Sectarios accuratè probata invenies
supra in Controv. part. 2. cap. 3. 4. & 5.

Porro ad quæstiones alias , & principia hic
præmittenda.

Dico breviter primò ; In Consecratione ex vi
verborum sub speciebus panis constituitur Cor-
pus Christi, & per concomitantiam etiam San-
guis, anima, divinitas, aliaque ipsis unita : uti &
in Calice constituitur solus Sanguis ex vi verbo-
rum, & reliqua per concomitantiam. Constat ex
Trid. sess. 13. cap. 3.

Dico secundò : Christus existit totus in tota ,
& totus in singulis partibus hostiæ consecratae :
sic nempe ut nulla pars sensibilis hostiæ sive di-
vise, sive conjunctæ sit tam exigua quin totum
Christum contineat. Probatur ex Trident. sess.
13. cap. 3. ubi id negantibus de partibus divisus
anathema dicit Can. 3.

Dico tertio : Statuitur Christus sub speciebus
Eucharisticis non per novam productionem, ut
aliqui Theologi volunt, sed per adductionem, id
est,

344 *Part 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.*
est, per novam tantum presentiam quam corpus
ejus existens in caelo simul in altari sub specie-
bus sacramentalibus collocatur. Nihil enim aliud
ad hoc videtur esse necessarium.

Dico quartò; Accidentia sive species panis &
vini remanent in Eucharistia extra subjectum,
sic ut color, & sapor & alia, quae in hoc Sacra-
mento sensu percipimus, in Corpus Christi tan-
quam subjectum non recipiantur. Ita colligitur
ex Concilio Constantiensi sess. 8. contra Wiclef-
sum id negantem. Non enim sunt illa in sub-
stantia panis jam destructa, neque in Corpore
Christi, quod in Eucharistia est gloriosum, &
passionis expers. Probabilius etiam est, contra
Thomistas, reliqua accidentia non recipi in
quantitatem, quae fortè à substantia non distin-
guitur.

Dico quintò: Desinit Christus esse sub specie-
bus consecratis, quando species sic immutantur
ut desineret forma panis & vini, si illic loco
Christi adessent. Hinc in stomacho speciebus
Eucharisticis per calorem naturalem destructis
praesentia Christi evanescit. His ita constitutis
ad resolutiones practicas proprius accedamus.

§. I. *De Materia & forma Sacram. Eucharistia.*

1. **M**ateria hujus Sacramenti est panis, & vi-
num: uti patet ex institutione Christi
Matt. 26. & Marci 14. Panis ille necessitate Sa-
cramenti debet esse triticeus, ex praxi, & sensu
Ecclesiae, & Conc. Florentino, quod eodem mo-
do panem triticeum assignat, quo vinum pro ca-
lice quod constat requiri ad valorem Sacra-
menti. Huic tamen non officit immixta fuisse
tritico pauca grana alterius frumenti, quia per
hoc

hoc non desinit esse panis triticeus usualis, ita
D. Thom. alijsque.

2. Oriza, avena, milium, hordeum, non sunt materia hujus Sacramenti; cum ex ijs non soleat panis confici pro hominis victu nisi ob defectum tritici, quare nec simpliciter panis vocabulum meretur.

3. Ut panis azymus sit, non est de necessitate Sacramenti, quamvis id congruentius sit, cum etiam Christus in azymo consecraverit. Observanda tamen est consuetudo utriusque Ecclesiae, ita ut non solum Latinus peccet, si in fermentato consecret, sed etiam Graecus si in azymo, quamdiu intra terminos Ecclesiae suae commorantur: quod etiam observandum est in casu necessitatis, etiamsi aegrotus absque viatico decedere deberet. Ratio est, quod Ecclesiae utilitatem, majestatem, tantique mysterij reverentiam valde interfit, universales in eo ritus observari. Quare cum Sacramentum hoc non sit absolutae necessitatis, merito ratio publica privato commodo spirituali praefertur.

4. Acetum non est materia Consecrationis, cum sit vinum corruptum, potest tamen valide Sacramentum confici ex vino acido vel accescente, sicut ex pane mucido nondum corrupto, sed ad corruptionem disposito. Denique neque agresta valide consecrari potest, cum agresta ex uvis immaturis expressa, nondum ad naturam vini pervenerit.

5. Admixtio aquae ad vinum non est de essentia Sacramenti, sed praeccepti tantum Ecclesiastici sub peccato mortali obligantis. Non est tamen improbabilis opinio Alphonsi à Castro, ex Christi praeccepto ab Apostolis nobis tradito vinum aqua miscendum esse.

6. Ad essentiam formæ pertinent tantum hæc verba, *Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei.* Reliqua tamen verba, *Novi & Æterni Testamenti &c.* sine gravi peccato omitti non possunt.

7. Ad valorem Consecrationis requiritur ut Sacerdos materiam consecrandam determinatè cognoscat & intendat. Quia omnis actio transiens versatur circa singularia determinata, idque in casu nostro ad veritatem demonstrandi *Hoc, & Hic* necessariò requiritur.

8. Sacerdos censetur habere intentionem Ecclesiasticæ consuetudini conformem, nisi eam contrario actu excludat. Unde etsi existimet quinque tantum hostias adesse, cum sint sex, omnes consecrat. Quia speculativus ille error non obstat practicæ intentioni consecrandi omnes hostias ante se constitutas, *Suar. Sylv. Henric.*

9. Si quis inscio seu non advertente Sacerdote hostias minores in altari ponat, non consecrabitur. Quia nec actualis nec virtualis intentio in illas fertur. Si verò Sacerdos antequam egrediatur sacristiâ de consecrandis hostijs in altari positis, vel ponendis admonitus eas consecrare proponat, etiamsi postea obliviscatur, censeri debent consecratæ. Quia in tali casu adest intentio virtualis, hoc est, prior intentio continuatur in actibus qui postea sequuntur in ordine ad consecrationem, ita *Reginal. Laym. l. 5. t. 4. c. 2. Bonac. t. 1. d. 4. q. 2. p. 2.* & alij qui judicant id in praxi tutum esse.

10. Si formulæ, id est, parvæ hostiæ adferantur Sacerdoti paulò post oblationem, vel (ut addit Averfa q. 11. §. 12.) ante inceptam præfationem, licitè eas consecrat, oblationem solâ mente supplendo, ita *Possevin. Gavantus, Tambur. Diana p. 2. ar. 14. resol. 71. §. 2.*

§. 2. De Ministro Eucharistia.

1. Eucharistiam ministrare solus potest ex officio Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, aut sibi delegatam: peccat proinde graviter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensare præsumeret. Et si sit inferior Sacerdote v.g. Diaconus irregularitatem incurrit.

2. Si tamen Sacerdos carens jurisdictione præsumat ob rationabilem causam, factum suum à Parocho approbandum, licitè Eucharistiam administrat, *Bonac. Regn. hic n. 19. alijque.*

3. Si periculum sit ne infirmus sine sacro viatico moriatur, & proprius Pastor sit absens, vel impeditus, vel malignè neget, poterit viaticum conferre quivis Sacerdos tam secularis quàm regularis, & in horum defectu etiam Diaconus. Quia in hoc casu censetur ea potestas collata ab Episcopo aut Pontifice, ita *Suar. Bonac. Lugo, Laym. l. 5. tr. 4. c. 7.*

4. Etsi Regulares ex suis privilegiis possint in propriis templis communicare quoscumque fideles, sive per se, sive per alios Sacerdotes: illa tamen potestas, lege ordinariâ, non extendit se ad communionem præbendam ratione viatici in articulo mortis, aut in festo Paschatis, per quam scilicet satisfiat præcepto annuæ communionis, cui si communicans alio tempore satisfiat, illa communicatio ei libera manet, uti docet *Sa. Filliuc. de usus communis.*

5. Non licet tamen Religiosis ad quamvis communionem, sine facultate Episcopi, aut Parochi, Eucharistiam publicè per plateas deferre, nisi fortè ad milites, aut alios apud quos ipsi Pastoris munus obeunt. Quia id juri Parochorum per-

348 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.
consuetudinem obrento derogaret. Proinde
quando de licentia Ordinarij agris communio-
nem præbent, id debet privatim fieri.

6. In Missionibus autem, ubi in privatorum
domibus passim celebratur, facultas in sacro præ-
bendi communionem cuivis legitimè accedenti
concessa censetur cuivis Sacerdoti, nisi hoc ali-
cui peculiari præcepto esset inhibitum.

Quando Sacerdos non conficit, sed solum ad-
ministrat alijs Eucharistiam in statu peccati,
probabile est illum non peccare mortaliter,
quamvis non desint graves authores, qui com-
muniùs docent oppositum, ideòque curandum,
ut Sanctum non nisi sanctè tractetur.

7. Quamvis teneatur Minister Eucharistiam
manu porrigere: non est tamen improbableè
ex gravi causa licere mediante instrumento ido-
neo eam communicantis ori inserere, apud *Dia-*
nam p. 4. t. 4. ref. 114. Quod confirmatur ex eo
quod in magna oris ficitate licitum esse hostiæ
particulam in cochleari cum vino traicere do-
ceat *Prep. Escob. Diana p. 4. tr. 4. r. 104.*

8. Graviter peccat Minister præbens Eucharis-
tiam sub utraque specie, secluso Pontificis in-
dulto.

9. A mortali Ministrum excusari qui solas spe-
cies vini daret agro impotenti hostiam deglutire
sentit, *Amicus apud Dian. p. 8. t. 1. r. 24.*

Quærit Card. Lugo in resp. moral. l. 1. dub. 11.
An licet Eucharistiam deferre infirmo adoran-
dam aut deosculandam, quando eam sumere
non valet?

Respondet autem negativè, quia si sic adhibe-
retur instar reliquiarum, minueretur reverentia
debita tantæ majestati, & alia sequerentur in-
commoda: propter quæ ea praxis à Pontifice
pro-

Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar. 349
prohibita est, uti refertur in declar. Concilii Tridentini in sess. 13. Can. 7. apud *Lugo* loco citato.

10. Tenetur Sacerdos negare Communionem personis ad illam indispositis, v. g. publico peccatori, usurario, meretrici, concubinario. Quia illis ministrando eorum peccato cooperaretur, & Sacramentum gravi irreverentiâ afficeret.

11. Si occultè tantùm constet fuscipientem esse indispositum, illi occultè petenti negari debet, non tamen petenti publicè, ne per hoc infamiam incurrat. Quòd si indispositio occulta solùm ex Confessione cognita fuerit, ne quidem licebit eam negare occultè postulanti. Quia illa esset quædam peccati admonitio, quæ Confessionis sigillo adversatur. *Bonac. Laym. Lugo, &c.*

Quæstio est, An si Reus confugiat ad Sacerdotem Eucharistiam publicè portantem gaudeat immunitate, sicut confugiens ad Ecclesiam?

Respondetur affirmativè cum *Navarro cap. 4. num. 18.* qui hanc sententiam dicit communem cum *Hostiensi, Angelo, Claro &c.*

Sed *Quæritur ulterius*, An idem dicendum sit, si Reus qui v. g. ducitur ad supplicium confugiat ad complexum Sacerdotis, qui Eucharistiam in pyxide occultè portat?

Respondet ad hunc casum affirmativè *Quintadovenas tract. 4. sing. ult.* qui testatur illum casum actu contigisse. Quia ratio cur Eucharistia publicè portata, & templa gaudeant hoc privilegio, est reverentia & veneratio hujus Sacramenti, quæ non minùs exhibenda est dum occultè defertur. Si enim liberatur reus, teste *Bartolo,*

350 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Sacram. Euchar.
Bartolo, Claro, Baldo, aliisque, qui ductus ad
supplicium occurrit Cardinali, si hic suum pi-
leum purpureum istius capiti imponat aut im-
poni faciat, quanto magis in casu presenti.
ibid. n. 5.

§. 3. Dispositio requisita in suscipiente Eucharis-
tiam.

1. **Q**uoad animæ dispositionem: Certum est,
illam, qui est in statu peccati mortalis,
gravi præcepto obligari ad confitendum ante
sumptionem Eucharistiæ; nisi adsit necessitas
celebrandi, aut communicandi, & desit copia
Confessarii, ex Trid. sess. 13. c. 7.

2. Idem dicendum est de eo, qui dubitat,
an admiserit peccatum mortale, aut an fuerit
illud ritè confessus, Suar. Sanch. Bonac. d. 4. q. 6.
cap. 7.

3. Si autem gravis urgeat celebrandi, aut
communicandi necessitas, tenetur præmittere
actum contritionis: & si fuerit Sacerdos, præ-
cipit Tridentinum, ut non differat postea quàm
primùm confiteri. Quia aliàs omittendo contri-
tionem poneret obicem gratiæ, & gravem com-
mitteret irreverentiam, & sacrilegium.

Notandum verò est, quid circa illud, quàm
primùm, nimis laxè sumptum decernat Alexan-
der VII. per propositionem 38. inter prohibi-
tas: Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrifi-
canti ex necessitate cum peccato mortali, confiteri quàm
primùm; est consilium, non præceptum. Et pro-
pos. 39. Illa particula, quàm primùm intelligitur,
cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

4. Necessitas autem gravis excusans à Con-
fessione est primò: Periculum mortis. 2. Ho-
stia

stia pro moribundi viatico consecranda. *Suar. Con. Lugo.* 3. Si sacrificium vel Communio non possit omitti absque gravi infamia, vel scandalo. 4. Si Parochus, ex officio celebrare debeat, ut populus audiat sacrum; ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere sentit *Diana cum aliis* 11. P. 9. t. 3. R. 9. 5. Si quis in scamno communicantium recedatur peccati mortalis, quod oblitus est confiteri, nec sine nota, aut scandalo gravi recedere possit.

5. Censetur autem deesse copia Confessarii, quando sine magna molestia non potes absentem adire, aut praesenti sine gravi incommodo Confessione extrinseco, sive tuo, sive alieno, peccatum aperire.

6. Quoad dispositionem corporis: Communicandi, aut celebrandi impedimentum per se non est pollutio involuntaria, aut etiam voluntaria per poenitentiam expiata, nisi mentem relinquat turpi recordatione infestam. Idem dicendum est de actu conjugali, etsi consilii sit, nocte Communionem antecedente abstinere, praesertim si sint conjuges, qui raro communicant. *Sanch. Filluc. Escob. &c.*

7. Ex praeepto Ecclesiae regulariter non licet cuiquam communicare, nisi jejuno, jejunio naturali, id est, ut à medio noctis nihil omnino aut per modum cibi, aut potus, aut medicinae sumpserit. Ita communiter Doctores.

8. Non censetur hoc jejunium violari per aliquid, quod per modum salivae, aut respirationis in stomachum trajicitur, *Fagundet, alique.* Idem est de fumo tabaci, aut folio ore tantum masticato: quamvis haec, nisi valetudinis ratio excuset, videri possint aliquam habere indecentiam.

9. Si dubium sit, an aliquid deglutiveris, aut sumpseris post duodecimam noctis, non impediri à Communionem, aut à Missæ celebratione, probabiliter docet *Laym. l. I. tr. I. cap. I.* apud *Dian. hic Resol. 29.*

10. Non est per se peccatum statim à Communionem cibum sumere, etsi consumptum sit abstineri, donec species sint consumptæ: illas autem in Laico intra medium quadrantem, in Sacerdote intra quadrantem consumi in stomacho rectè disposito, ut certum censet *Car. Lugo* ex iudicio Medicorum à se consultorum, *Disp. 12. Sect. 3. n. 54.*

11. Casus autem sunt in quibus non jejunos possit communicare: Primò, quoties est mortis periculum: & quidem à non jejuno posse reperi viaticum, quoties recurrit idem periculum etiam in eodem morbo post intervallum unius, aut alterius diei, si magna ægri urgeat devotio, aut utilitas, docet probabiliter *Laym. l. 5. t. 4. c. 6. alique*, in quo spectandam esse loci consuetudinem monet *Card. Lugo de Euch. d. 15. Sect. 3.*

Non videtur tamen multis licitum Sacerdoti non jejuno consecrare ad dandum alteri viaticum. Quia præceptum viatici non obligat, quando ritè haberi non potest, *Suar. Vasq. Hurt. alique*. Contrarium tamen non est improbabile, præsertim in casu, quo aliud Sacramentum haberi non potest, uti docet *Laym. l. 5. t. 4. c. 6. n. 21. Filluc. Lugo, Fernand. Major.*

2. Potest Sacerdos celebrare non jejunos, si aquam pro vino calici infusam hauserit, tunc enim ad servandam Sacrificii integritatem debet denuò vinum offerre, consecrare, & statim sumere

Part 3. tract. 4. cap 4. De Sacram. Euchar. 353
sumere sine novæ hostiæ Consecratione, *ita*
Doctores communiter.

3. Quando post haustam ablutionem videt
in patena vel corporali reliquias hostiæ confe-
cratæ, potest eas absumere. *Henriq. & 5. alii.*

4. Quando post Consecrationem Sacerdos
ex deliquio, morte, aut languore non potest
Sacrificium perficere, debet alius Sacerdos, et-
iam non jejunus in defectum jejuni, succedere
& Sacrum absolvere. *Con. & 3. alii.*

5. Quando Sacerdos post Consecrationem
recordatur, se non esse jejunum, potest nihi-
lominus species consecratas sumere. *Vasq. & 3.*
alii. Quòd si ante Consecrationem id recorda-
retur, recedere tenetur ab Altari, si tamen si-
ne gravi nota, & incommodo id fieri possit. *Præ-*
posit. & Diana.

Idem probabiliter in praxi dicendum, si fini-
to sacro in Sacristia Sacerdos inveniatur in pate-
na, Calice, aut corporali fragmentum aliquod
hostiæ consecratæ, si nullus post eum Sacerdos
ibi celebraturus sit, nec adsit pixis, in qua Eu-
charista asservatur. *Suar. Diana & 5. alii.*

Imò addit non improbabiler *Suar. & Diana,*
&c. posse Sacerdotem post distributam populo
Communionem vasa sacra purificare, & par-
ticulas in eadem vel etiam in alia Missa conse-
cratas absumere, si nequeant decenter servari:
quia illa est tantum unica, saltem in priori ca-
su, consummatio ejusdem Sacrificii.

QUÆRES primò, An in Missione, dum ingruit
periculum ab irruentibus Hæreticis, qui putan-
tur sacram hostiam malè tractaturi, possit Eu-
charistia sumi à non jejunis etiam laicis, si alius
desit? Item, an possit Sacerdos hostiam laico
tradere, ut cum ea aufugiat?

Respon-

Respondeo ad utrumque casum affirmativè. Quia præcepto divino de cavenda irreverentia Christo inferenda cedere videtur præceptum Ecclesiæ de prævio jejunio, & Eucharistia à Laicis non tractanda, & consentire videtur, *Suar. & Lugo hic num. 87.*

QUÆRES *secundò*, An si Laicus in articulo mortis alium Ministrum non habeat, possit Eucharistiam sibi ministrare, aut eam ab alio Laico suscipere?

Respondeo affirmativè, idemque docet *Suar. Con. & alii 12.* cujus exemplum habemus in Maria Stuarta Scotiæ Regina, dum ab hæreticis castro inclusa teneretur: etsi sint qui existiment, eam ad hoc à Pontifice Privilegium accepisse.

§. 4. Præceptum sumendi Eucharistiam.

1. CERTUM est, dari præceptum divinum graviter obligans fideles adultos ad sumendum Eucharistiam tam in articulo mortis, quàm aliquoties in vitæ decursu: ita ex Scripturis, & praxi Ecclesiæ declarat. *Trid. sess. 13. cap. 6.*

2. Per articulum mortis, hic intelligitur gravis morbus, periculosus conflictus, difficile recuperium, quale solet esse primum &c. *Suar. Vasa. aliique*, nisi quis paucis ante illud periculum diebus communicasset.

3. Non esse tamen mortale, in tali mortis periculo Communionem omittere, dummodò in Paschate eam sumpserit, docet *Sylvester, Sa. Fumus, Cajet. v. Communio.* Sed tenendam censuro sententiam his contrariam, quam docet *Saarez de Euchar. disp. 69. sect. 3. Henriquez lib. 8. cap. 4. Zambrius de Euch. cap. 3. dub. 1. Layman de Euch. in lib. 5. tr. 4. cap. 5. cum Paludano in 4. disp. 9.*

4. *dist. 9. q. 1. a. 1.* qui conatur tempus aliquod certum determinare hoc modo: si infirmus paulo ante v. g. octo vel decem diebus sanus communicavit, non tenetur iterum communicare in morbum periculosum lapsus; si verò longius tempus v. g. unius mensis à communione in sanitate sumpta elapsus est, debet iterum communicare si incidat in præsens mortis periculum. Si etiam ager cum periculosis tentationibus conflictetur sine alio remedio, per accidens fieri potest, ut teneatur infra brevius tempus communionem sumere.

4. Probabilius est, in mortis articulo dandam esse Communionem Pueris, quando sciunt Eucharistiam ab alio cibo distinguere, *Layman, Suar. Lugo, D. 13. S. 4. n. 38.* Damnatis ad mortem non licet iudici sine gravi causa tempus ad communicandum denegare, *Suar. Bonac. alii- que communiter.*

5. Et si Christus tempus Communionis, extra periculum mortis, non præscripserit, Ecclesia tamen pro eo determinavit tempus Paschale, quod communiter numeratur à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè: Aliquibus tamen locis totam Quadragesimam comprehendit, & aliter extendi potest ex legitima loci consuetudine vel indulto: potestque Confessarius ex justa causa tempus prorogare, ut docet *Sa & alii* de quo fufius *Bonac. D. 4. q. 7. p. 2.*

6. Huic præcepto non satisfit per indignam sive sacrilegam Eucharistiæ sumptionem: imo duplex peccatum admittitur, unum contra reverentiam Sacramenti, alterum contra præceptum Ecclesiæ requirentis communionem quæ non cedat in spirituales ruinam suscipientis, aut

356 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.
aut in Sacramenti contemptum.

7. Probabilius est eum, qui non communi-
cavit in Paschate, teneri postea supplere. *Suar.*
Bonac. Con. Lugo. Non tenetur tamen præveneri,
qui prævitet se tempore Paschali impediendum,
ut probabiliter docet *Suar. Azor. &c.*

8. Tenetur quis Communionem Paschalem
sumere in Parochia à Pastore suo, nisi hujus li-
centiâ, privilegio, aut consuetudine eximatur.
Navar. & Suar. hic D. 72. Sect. 2.

9. Sacerdos ubivis celebrando satisfacit præ-
cepto communionis paschalis, *Bonac. D. 4. q. 7.*
p. 2.

10. Eximuntur peregrini & vagi qui paro-
chiam non habent, aut ab ea absunt.

11. Privilegium, quod aliqui allegant pro
Communionem Paschali datum Mendicantibus,
alii communius negant apud Dianam *p. 2. t. 14.*
r. 73. neque consultum videtur cum Pastorum
offensione illud in praxim reducere, quibus
proprium est illo præsertim tempore pecoris sui
vultum cognoscere, neque in ordine ad satisfaci-
endum præcepto consistit cum responso Con-
greg. Cardinalium die 31. Januarii 1682.

Praxim disponendi ægrum, aut moribundum
ad viaticum devotè suspiciendum vide infra in
fine hujus operis. tom. 3.

§. 5. De Sacrificio Missæ.

Christum in ultima Cæna non tantùm Eu-
charistiæ Sacramentum instituisse, sed etiam
Sacrificium Missæ ordinasse per Sacerdotes in
Ecclesia perpetuò offerendum probatum est su-
pra in Controv. p. 1. tr. 2. cap. 5. Hic resolutio-
nes ad praxim spectantes breviter trademus.

1. Te

1. Teneatur quivis Sacerdos legitimè non impeditus saltem bis terve in festis solemnioribus per annum celebrare, ut docet *Suar. cum communi contra Lugo, Tamb. Dianam*. Imò ubi receptum est Tridentinum, inquit *Busen.* graviter obligantur mandante Episcopo celebrare singulis Dominicis & Festis.

Non posse tamen Episcopos Laicis præcipere, ut diebus Dominicis aut Festis Sacrum, aut concionem in sua Parochia audiant, ubi possunt id alibi præstare; docet ex declaratione Clementis VIII. anno 1592. die 2 Decemb. *Diana p. 10. tr. 12. Res. 25.* de quo fusius supra p. 2. q. 23.

2. Sacerdos, qui habet Facultatem bis de die celebrandi, v. g. ob duplicem Parochiam, poterit hoc facere diebus feriatis, si valdè frequens sit populus, ut in concursu peregrinantium. *Suar. & 8. alii.* In prima tamen Missa non potest sumere ablutionem, ut maneat jejunos. Potest autem necessitas permittere ut etiam sæpius à jejuno celebretur. *Suar. Dian. p. 10. tr. 16. r. 13.* Displicere dicta est hæc doctrina cuidam Prælato, quem ego plurimum veneror. Et in illius gratiam adduco insuper pro hac resolutione Thomam Hurtadum in *Resol. moral. tract. 2. cap. 7. num. 430.* Quia, inquit, in cap. *Consulti*, & cap. *sufficit.* Pontifices Alex. & Innoc. III. concedunt Privilegium, & declarant, *ex justa causa, & suadente necessitate* Sacerdotem posse celebrare plusquam semel de die: ergo, inquit, cum hoc privilegium non concedatur cum limitatione, aut uni Sacerdoti in particulari, sed in communi, manet in suo vigore quando causa est legitima, & urget necessitas, ut si ob angustias loci die solemni magna populi multitudo non possit nisi ad unum angustum

358 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram Euchar.
stum locum successivè convenire. Et huic sen-
tentia novissimè subscribit etiam Leander de Sa-
cramentis part. 2. tract. 8. de sacrif. Missæ disp. 6.
quæst. 41. quam judicat esse longè probabili-
orem, & pro ea insuper citat Card. Lugo, P.
Hurtado, Petrum de Ledesma, Marcum de los
Huertos, Naldum, & Philiarchum. Quia, in-
quit, in jure non determinatur pluralitas Missa-
rum: nec in textu citato est sermo de duplici
aut triplici, aut multiplici Missa celebranda, ut
advertit Cardinalis Lugo num. 41. ita ille. Cui
ego addo, hæc locum habere, ubi non obstat
Superioris prohibitio, aut consuetudo contra-
ria, de qua spectat ad Prælatum in sua dioecesi
judicare.

3. Sacerdos ob infirmam valetudinem non
potest celebrare operto capite etiam extra Ca-
nonem sine licentia Pontificis. Id enim expressè
statuit Urbanus VIII. & pridem declaravit S.
Congr. Rituum 13. Julii 1626. apud Gavantum.
Ubi verò ad Pontificem non datur recursus dis-
pensare potest Episcopus, aut Prælatus pro suis
Regularibus, Henric. aliiq. Et in Polonia eam
licentiam pro tempore hyemali consuetudo ob-
tinuit. Qui autem id faceret absque dispensa-
tione in gravi necessitate celebrandi, secluso
scandalo & contemptu, non peccare docet Le-
desma. Diana &c.

4. In casu necessitatis licitum est celebrare
cum stola, manipulo, aut cingulo non bene-
dictis, aut etiam sine aliquo ex iis. Suarez & 4.
alii. Imò etsi aliquis citra necessitatem sine ali-
quo horum celebraret, non peccaret mortali-
ter, ob levitatem materiae, Suarez, Henric. cum
6. aliis.

5. In gravi necessitate sine Ministro licet ce-
lebra-

lebrare, v. g. ad dandum viaticum infirmo. *Lessius* & 7. vel ne populus aut ipse Sacerdos Missâ careat die festo *Prep. &c.* Non licet tamen in casu fæminam ad ministrandum admittere: nisi fortè, ut ex loco remoto respondeat, sed non ut accedat ad altare urceolos ministrando, qui possunt in cornu altaris collocari. *Lugo*, & 3. *alii.*

6. Non est mortale, si in Missa defunctorum omittantur sequentia. *Dies iræ &c. Bordonus* & *alii.* Imo in anniversario, & Missis quotidianis defunctorum legitur id tantum pro arbitrio Sacerdotis.

Sacerdos Regularis, si in Canone pro nomine Episcopi ponat nomen sui Generalis, peccat mortaliter, quia Missale est ad unguem observandum, ex *Declarat. Cardinalium.*

7. Sacerdos non potest hostiam à se consecratam deponere in sacrarium, & sumere aliquam ex hostiis antea consecratis: quia ad integritatem Sacrificii spectat sumptio hostiæ tunc consecratiæ, *Lugo* & 5. Possit tamen ex justa causa celebrare cum hostia minori, qualis solet dari Laicis, quando non possit haberi major, *Marchant. Diana.*

Querit hic Bosco disp. 4. Sect. 12. concl. 9. An Sacerdos Laico communicare volenti possit ex causa præbere partem hostiæ quâ ipse celebrat?

Et rectè respondet affirmativè, quia id non obest integritati Sacrificii, nec peculiarem involuit indecentiam: docetque sufficientem causam esse magnam petentis devotionem, aut moram expectationis donec in Sacro sequenti minor hostia consecratur, si prudenti iudicio mora censeatur incommoda, idemque resolvit *Dicastilio d. 11. num. 117.*

Quæ-

Quæres porrò : An Sacerdos possit ex suo Calice communem ablutionem dare Laico communicanti ?

Respondeo , etsi id per se non sit illicitum occurrente ratione peculiari , v. g. personæ valde honoratæ , non licet tamen illum morem frequenter usurpare : quia induceret in populo rudiori suspicionem Communionis Laico datæ sub utraque specie , quam Ecclesiæ consuetudo non permittit.

8. Altare pro Sacrificio inferni debet mappâ triplici : non requiri ut mappæ sint benedictæ docet *Suar. cum pluribus.*

Si quis mappam unam adhiberet præter corporale , non esset mortale : sicut esset , si nullam poneret. In necessitate autem celebrandi , v. g. die festo , &c. nullum erit peccatum , si una sit cum corporali. *Leand. & 3.* Sicut etiam posse tunc adhiberi mappam non benedictam , v. g. sudarium , si mundum est , & postea rursus applicare ad usus consuetos docet *Fagund. & 11. alii.*

9. Sine lumine sacrificare nunquam licet , adeò ut si extingueretur ante Consecrationem , nec aliud haberi possit , pergere Sacerdoti non liceret , etiamsi aliàs moribundus sine viatico esset moriturus , *Fagund. Lugo &c.*

10. Ut viaticum moribundo detur , licet etiam à mediâ nocte Sacrum facere. *Lugo & alii*
7. vel etiam horâ tertiâ post meridiem , *Hurtado & Leand.* Neque ad hæc opus est licentiâ Episcopi , *Præposit. alique.* Imò hæc Regularibus permittuntur per Privilegium Eugenii IV. saltem ex justâ causâ , v. g. itineris faciendi , *Dicastillo , & alii* apud Tambur. & Lugo hic *sect. 1. num. 41.* De lege autem communi licitum est cuivis

Part. 3. tract. 4. cap. 4. De Sacrificio Missæ. 361
cuius Sacerdoti inchoare Sacrum duabus horis
ante ortum Solis: & mediâ horâ post meridiem,
Laym. Aut etiâ integrâ horâ, si v. g. concu-
sus populi, Principis viri expectatio, aut ne-
cessarium iter Sacerdotis id requirat.

Ad quem autem Missionarius, aut Parochus,
qui Privilegium non habet, possit recurrere pro
dispensatione quoad horam, locum, aut facult-
tatem celebrandi sæpiùs de die, aut coram ex-
communicatis, deferendi Eucharistiam sine lu-
mine, videre est suprâ in part. 2. cap. 5. §. 1. de
facult. missionum.

Quæres primò: An Sacerdos teneatur sumere
Calicem consecratum si in eum incidat araneus,
aut aliud venenatum; & quid eo casu agere
debeat?

Respondeo, Sumendum non esse: sed specie-
bus in alio loco decenter repositis, aliud vinum
cum aqua Calici infundendum, quod statim
consecrari, & in eodem Sacrificio sumi debet.
Species autem vini infectæ servari possunt do-
nec exhalentur, aut corrumpantur, & residuum
in piscinam mittatur. Vel certè, quod commo-
dius est, efficiatur ut intincto panno lineo im-
bibantur, quo siccato, & postea combusto ci-
neres piscinæ committantur, ita *Lessius de Sa-
cram. quæst. 83. art. 2. num. 70.*

Quæres secundò, An licitum sit Sacerdoti, si
sciat hæreticum adesse, Missæ Sacrificium in-
choare, aut inchoatum perficere?

Respondeo affirmativè, secluso scandalo alio-
ve abusu, uti contra *Pontium* docet *Card. Lugo*,
qui refert se vidisse ita fieri pluribus Cardina-
lium assistentibus, & scientibus simul hæreticos
interesse.

§. 6. De stipendio pro celebratione Missæ.

1. **A**Dverte, licitum non esse stipendium ul-
lum accipere pro ipso Missæ Sacrificio :
quia cum sit res sacra peccatum simoniæ com-
mitteret, qui pro eo pretium admitteret. Sa-
cerdos igitur solum intendere debet suam in
celebrando operam, ac prævium studium pro pre-
tium concedere, justum enim est eum, qui ser-
vit altari de altari vivere.

2. Si is, qui Missam procurat, non præbet
justum stipendium ab Episcopo, vel consuetu-
dine taxatum, non ideo potest Sacerdos acci-
pere à diversis plura modica, quæ justo stipen-
dio æquivalent, & pro illius unicam missam
celebrare. Nam etsi *Suar. aliique* id aliquando
docuerint, post decretum Congregationis Car-
dinalium nunc omninò prohibitum est.

3. De iis qui justum Missarum numerum pro-
curant, sed parte eleemosynæ sibi retenta, au-
thoritate Urbani VIII. sic statuit eadem Con-
gregatio §. 4. *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia
removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam sus-
cepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem
Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta,
celebrandam committat.*

¶ Circa hoc Decretum proposita est Congre-
gationi dubitatio, si detur eleemosyna solita
major, an satis non sit dare saltem stipendium
justum, & consuetum? Respondet, Congrega-
tio claris terminis, debere absolutè integram
eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti,
nec ullam illius partem sibi retinere posse, uti
videre est *Bullarii p. 4. fol. 319.*

4. Qui tamen ab amico pro Missa stipendium
solito

solito majus accepit, idque intuitu solius amicitiae, potest per alium dato illi tantum justo stipendio satisfacere. Quia solam amici gratiam, nihil de stipendio sibi reservat.

5. Sed quid si Sacerdos jure suo ad majus stipendium ultrò cedat? Respondeo, id non posse rectè præsumi, plerumque enim id facit ex metu, ne sibi Sacra alio tempore subtrahantur, non autem ex liberali & expressâ donatione, uti hic *C. Lugo* rectè advertit.

6. Probabile est, Sacerdotem, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, v. g. pro populi commoditate absque obligatione applicandi Sacrificium, posse pro illius applicatione aliud stipendium accipere. Huic enim resolutioni non obstat Congregationem Cardinalium apud Gavantum & alios docet *Card. Lugo, & alii 8. hic apud Dianam.*

7. Sacerdos, qui pro hodierna Missa nullum accipit stipendium, non potest illam applicare pro eo, qui daturus est illi proximum stipendium, quamvis id affirmet *Henriq. cum aliis 6.* Sed contra communem Ecclesiae consuetudinem, & decretum Cardinalium ex mandato Clementis VIII. Missas tamen hebdomadarias alicujus Capellæ potest Sacerdos ex causa anticipare.

8. Sacerdos, qui absolutè omittit Sacra, pro quibus accepit stipendium, quod constituit materiam gravem in genere justitiæ, tenetur sub mortali stipendium restituere, nisi Sacra per alium velit procurare. Quia ex contractu, saltem implicito, illud officium pro istiusmodi beneficio debetur.

9. Peccat etiam graviter, qui differt ad tempus absolutè longum celebrationem Missarum,

Q 2

pro

364 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacrificio Missæ.
pro quibus stipendium accepit. Non censetur
dilatio absolutè longa, si Sacerdos simul acci-
piat 50. vel 60. Sacra per totidem dies à se solo
legenda. Differre etiam ad tres menses non esse
tempus absolutè longum ex mente Sacræ Con-
gregationis probabiliter existimat *Villalobos & 3.*
alii apud Dianam p. 2. tr. 14. resol. 25.

An aut qualiter stipendium pro Missa aut aliis
ministeriis admissum, repugnet voto paupertatis
in Societate, discutit accuratè *Moya* in select.
quæst. parte postrema pag. 336.

Quæres, An magis profint, & plus valoris
habeant Sacra quæ dato stipendio celebrantur à
Sacerdote piæ, ac probatæ vitæ, quam ab alio
qui est minus pius, probus, aut devotus.

Respondeo affirmativè ordinariè loquendo.
Quia et si ex opere operato valor Sacrificii sit æ-
qualis, ex opere tamen operantis, celebrantis
probitas, pietas, & actualis devotio, uti Deo
est acceptior & gratior, ita majorem vim ha-
bet impetrandi pro aliis novas gratias ac bene-
ficia, & satisfaciendi pro reatu pænæ debitæ.
Adde quod talis meritò præsumatur magis fi-
delis in numero Sacrorum integrè, & tempe-
stivè persolvendo. Poterit vel inde Sacerdoti-
bus magis dissolutis stimulus accedere, ut san-
ctius vivant, ac devotius celebrent, nisi velint
aliis meritò postponi.

A P P E N D I X

De Horis Canonicis.

1. Clericus incipit obligari ad Horas Canonicas à puncto temporis, quo Subdiacōnatum suscepit, non ante, & quidem ad Horas respondentēs illi horæ, quæ ordinatur, ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ. Qui autem habet beneficium Ecclesiasticum obligatur etiam titulo iustitiæ, adeò ut ad restitutionem teneatur juxta proportionem Officii prætermis̃i, & in Confessione explicare, se beneficium habere, si id Confessarius ignoret. Patet ista obligatio ex Concil. Lateran. sub Leone X. & Bulla Pii V. apud Dianam.

2. Ad Horas non tenentur Novitii, Conversi, Religiosi aliqui ad Chorum non destinati, ut sunt Militares, Hospitalarii &c. Moniales verò obligantur; has tamen, si officium tantum semel iterumque omittant, mortalis peccati damnare non audeat Cajet. Armilla, Medina, Lessius in Posthumis, Diana de Horis Can. tr. 12. r. 17.

Idem etiam dicendum de Religiosis professis qui nondum sacris sunt initiati. docent non pauci, & aliqui, eos ad Horas ex præcepto non obligari, quos adducit Moya in parte postrema, ad tractatum de Religione disp. 1. quest. 6. Sed ipse in hoc multò rigidior, contrariam sententiam sustinet, & multis argumentis fusè probat.

3. Habentes onus Horarum peccant mortaliter, si notabilem earum partem sine justa causa

366 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Horis Canonicis.
omittant. Non censetur pars notabilis, aut
gravè peccatum, si quis omittat unum Psal-
mum, lectionem, aut aliam partem his aequi-
valentem, v. g. tertiam partem parvæ horæ
Docet autem *Palao l. 1. p. 5.* partem notabilem
esse in Matutino, quod est æquale uni parvæ
Horæ. Sanchez in sum, *Tom. 1. lib. 1. c. 18.*
num. 8. censet tres lectiones cum responforiis, in
feriali officio, esse materiam parvam, id est,
non sufficientem ad peccatum mortale.

¶ 4. Causa per se excusans à recitatione Horarū
est infirmitas gravis, v. g. dolor capitis aut oculo-
rum, languor virium notabilis, aut qualibet fe-
bris, si sit assidua: nam tertianam, aut quartanam
non excusaro pro illis diebus, in quibus hominem
omnino liberum, & viribus non multum debi-
litate relinquit, putat *Bonac. d. 1. q. 6. n. 1. Navar.*
Laym. &c.

5. Excusat etiam carentia Breviarii, nisi ta-
men scias totum officium, vel aliquas horas in-
tegras de memoria recitare. Dixi, integras,
quia etsi scias varios officii Psalmos probabile est
ad hos recitandos non obligari. Quia psalmi,
non sunt horæ, aut officium Canonicum: *Escob.*
Mald. Io. Sancius, Garfias &c. hic apud Dianam.

6. Inter hæreticos justum aliquando impedi-
mentum est metus proditoris, Item, gravis aut
repentina occupatio, vel opera Charitatis ma-
joris momenti, quam horæ, quæ sine scandalo,
vel gravi incommodo tuo, vel alterius omitti
non possunt. Quo modo etsi Concionatores,
vel Confessarii aliquando excusari possunt, id-
que ex benigna Ecclesiæ intentione, ut docet
Sylvester, & Laym. teneri tamen anticipare, si
possint, v. g. si mane prævideant se totâ die Con-
fessionibus occupandos, quæ differri non pos-
sint.

sunt, hic in fine magis patebit.

7. Denique excusat dispensatio, quam solus Pontifex potest concedere sine causa, cum causa sufficienti id potest pro suis Episcopis.

8. Unum officium pro alio recitare, extra solemniora Festa per annum, non est mortale, nisi illud quod omittis valdè multum excedat, vel nisi communiter dictâ mutatione utaris. Quod si contingat in aliquibus horis te errasse legendo v. g. de feria, quando erat de festo, vel contra, non teneris lectas repetere, neque debes in eodem officio pergere, sed in horis eodie currentibus procedendum est. Præstat enim in parte, quam in toto officio errare. *Lessius, Lugo & alii.*

9. De substantia præcepti est pronuntiatio vocalis exterior: ad quam requirit *Suar. & Reginal.* ut saltem quis seipsum audire possit, cum solus legit: sed probabile est pronuntiationem tam expressam non requiri, cum Ecclesia eam nusquam præcipiat, uti docet *Azor, Bonac. Diana &c.*

10. Continuatio lectionis Horarum ita requiritur, ut interruptio unius horæ notabili tempore sine causa facta sit veniale: cum iusta causa nullum est peccatum. Singuli enim Psalmi sensum habent perfectum & completum, *Lessius, Layman, &c.* Nocturnum unum ab alio per duas horas separare quavis ex causa licitum videtur, imò antiquitus dividi solebant, *Bonac. Escob. Fil. &c.* Matutinum à laudibus integrâ nocte dividere, nullum omninò peccatum est. *Escob. Fil. Sanch. Diana p. 5. tr. 14. r. 48.*

11. Tempus à jure, aut consuetudine præfixum non obtinuit, ut Matutinum & Laudes diei sequentis vesperti horâ quartâ, aut etiam

368 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Horis Canonicis.
tertiâ licitè recitentur. *Bonac. & plures alii.* Et
hyeme mediâ horâ ante solis occasum dici posse
citra privilegium extra dubium esse docet *Fil-*
lincius, alique.

12. Veniale est Matutinum sine ulla causa ad
vesperum differre, vel ante prandium Vesperas,
& Completorium absolvere. Quia hæc est
aliqua inordinata officii inversio. Quod si Mis-
sionarium iter, aut alios alia urgeat occasio,
licitum erit mane omnes horas absolvere usque
ad vespervas inclusivè.

13. Requiritur etiam devotio, sive attentio
interna, saltem virtualis & confusa, sive ad
sola verba, quam sufficere docet *Cajetanus*, &
consentit *Lessius*, modo adsit animus orandi, &
vacandi Deo. Nimis autem laxa videtur opi-
nio *Navarri, & Sylvestri*, quibus sufficit sine ul-
la attentione interna excludi omnem actionem
aliam cum qua attentio nequeat consistere, ut
scriptionem, studium, aut lectionem.

14. Qui voluntariè distractus in magna offi-
cii parte nullam omninò attentionem adhibuit,
mortaliter peccavit, & tenetur ex sententia
communi Horas sic lectas repetere, & fructus
illi officio respondentes non facit suos. Ratio,
quia qui tenetur ad officium ex præcepto, ad
orationem obligatur, lectio autem sine omni
attentione interna non est oratio. *Ita Navar.*
Suar. Regin. Bonac. alique communiter.

15. Si quis ob evagationem mentis dubitet,
an aliquid in officio omiserit, modo habeat
probabilem conjecturam, se id recitasse, quia
v. g. cœpit ab initio cum attentione legere,
præsumere potest, se satisfecisse. *Laiman. Bins-*
feld. &c.

QUÆRES, An Beneficarii teneantur semper
ratione

ratione Beneficii Horas Canonicas recitare ?

Respondeo, aliquando non teneri: Primò, non tenentur ante acceptam, possessionem beneficii: vel quando sine sua culpa nullos fructus percipiunt, nec postea percipient. Quia tales non habet beneficium completè, & quoad omnes illius effectus. Et ita cum aliis docet *Layman hic lib. 4. tract. 2. cap. 5. num. 3* Secundò, Probabile est idem dicendum de eo qui habet quidem possessionem beneficii, sed ex licentia aut dispensatione non residet, & interea fructus non percipit. Quia obligatio illa est propter sustentationem, quæ hic non est conjuncta cum beneficio; ita docet hic *Sanc. Trull. l. 1. c. 7. aliq.*

Tenentur tamen probabilius illi qui primo, aut etiam secundo anno fructus non percipiunt ex eo tantum titulo quod fructus assignentur fabricæ aut prædecessori defuncto pro funere &c. quia illi per hoc satisfaciunt fabricæ pro reliquâ vita quâ fructus accipient: & post mortem fruuntur eodem privilegio pro expensis funeris quod prædecessoribus præstiterunt; *Suarez, Reginaldus Bonacina, Layman hic cap. 5.* Negat tamen cum quibusdam *Cajetanus, & Lessius*; quia tales possint vel mori, vel resignare beneficium, & sic prædicto privilegio carere.

Quando in Missionibus periculosum videtur Breviarium circumferre, aut aliud impedimentum occurrit, à quibus peti possit dispensatio officium in Rosarium, aut alias preces commutandi, invenies supra p. 2. in facult. mission. num. 23.

Quando autem aliquis habens simplex beneficium propter omissionem Horarum tenetur ad restitutionem fructuum quos non fecit suos, datur praxis obtinendi condonationem recurrendo

Q 5

rende

370 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Horis Canonicis.
rendo ad Pœnitentiariam Apostolicam, juxta
normam quam tradit Marcus Leone in praxi
Litter. Pœnit. pag. 522.

... QUÆRES postremò, An, & quando teneatur
prævenire Horas Canonicas, qui prævidet im-
pedimentum superventurum?

Negant ad præveniendum teneri communi-
ter Authores plurimi, qui citantur apud *Dianam*,
& *Moyam* in select. quæst. parte postrema ad
tract. 3. de pœnit. disp. 1. quæst. 7. inter quos est Ca-
nus, Ledesma, P. Henriquez dicens esse com-
munem, Thomas Sanchez, Lessius Vericelli,
Candidus, Turrecremata &c. Sed accuratius
hoc restringit *Moya*, qui cum distinctione sic res-
pondet: si impedimentum superventum fit à
morbo, neminem teneri Horas prævenire, quod
declarat excommuni praxi etiam timoratorum,
& mente Ecclesiæ circa infirmos. Infirmi-
tem autem illam quæ excusat, determinat esse
quæ impedit quo minùs attentè fiat oratio; uti
& Sanchez quem citat in consil. lib. 7. cap. 2.
dub. 27. Additque tam quoad totum, tam quoad
partè non esse cum infirmo utendù tali rigore:
unde, inquit, rarò infirmi tenebuntur aliquid re-
citare. Si autem impedimentum superventurum
fit, non à morbo, sed à natura, vel ex eo quod
legitimo aliquo negatio erit aliquis impeditus
tempore ad Horam designato, tenetur illam an-
cvertere, seu postponere: ita *Moya* loco citato.

CAPUT V.

De Sacramento Pœnitentiæ.

DE hoc Sacramento pleraque tradidimus
supra tract. 2. & 3. ubi actum est de
Ab-